

Tot i aquesta situació, Major i Burton no van donar el procés per perdut i van anunciar que les converses serien el 10 de juny, just després de les eleccions. Als comicis del 30 de maig del 1996 el Sinn Féin va sorprendre tothom: va aconseguir un 15,5% dels sufragis i es va situar en una bona posició per entrar a les negociacions multipartides. El Govern britànic, però, insistia a declarar que això només seria possible quan l'IRA reinstaurés la treva. Així doncs, les converses van començar sense el Sinn Féin, però formalment ja estaven engegades.

El diàleg va aturar-se per les eleccions generals britàniques de l'1 de maig del 1997, que van atorgar majoria absoluta a Tony Blair, qui estava decidit a no cometre els errors del seu predecessor i va posar fil a l'agulla per fer avançar la pau. Li fou de gran ajuda no dependre al Parlament dels vots dels unionistes, com sí que li passava al seu predecessor, John Major. També en aquests comicis el Sinn Féin va obtenir bons resultats, amb la consegüent legitimació.

Morts en la segona treva. La guerra continuava oberta, però Blair no va tardar ni tan sols quinze dies a anunciar que tornarien a intentar parlar amb el Sinn Féin. Al juny del 1997, Blair es va posar d'acord amb el seu homòleg irlandès perquè el decomís d'armes no fos obstacle per fer avançar el diàleg, i així aconseguí que el 20 de juliol del 1997 l'IRA reinstaurés la treva i que un cop passat l'estiu el Sinn Féin entrés en el diàleg multipartit. Des d'aleshores fins a la signatura de l'Acord de Divendres Sant, el 10 d'abril del 1998, la situació no va ser de calma: els grups paramilitars lleialistes van emprendre una de les campanyes violentes més dures, i l'IRA va ser acusada de la mort de traficants i lleialistes. El 13 d'octubre del 1997 es produïa la trobada històrica entre els dos líders destacats del Sinn Féin, Martin McGuinness i Gerry Adams, i el primer ministre britànic Tony Blair.

Com mostra aquesta petita història, i moltes d'altres conflictes arreu del món, atànyer la pau mai no és fàcil. De fet, fou el mateix Zapatero qui ja avisà que el procés seria "llarg, dur i difícil".

Oriol Cortacans

Socialistes i abertzales coincideixen a dir que la via quebequesa és un bon punt de partida, a fi d'aconseguir un model polític propi per al País Basc. Tard o d'hora aquesta sortida tornarà a posar-se sobre la taula. Què significa, però?

El Quebec, mirall esquerdat

Si una nació sense estat es va sentir directament interpel·lada pel referèndum que recentment ha permès a Montenegro independitzar-se de Sèrbia, aquesta és el Quebec.

El Quebec, conjuntament amb Puerto Rico, són les dues úniques nacions americanes que no han accedit encara a la plena independència, nacions autòctones al marge. En el cas quebequès, com és prou conegut, ja s'han celebrat dos referèndums d'autodeterminació. El primer va tenir lloc el mes de maig del 1980, i el segon el mes d'octubre del 1995. En tots dos, l'opció guanyadora va ser la del manteniment de la unió federal amb el Canadà. Això no obstant, en aquest darrer cas, als partidaris de la sobirania quebequesa els mancaren poc més de 25.000 vots, és a dir, es quedaren a les portes d'aconseguir el seu gran repte.

Precisament, aquest resultat tan ajustat va portar el Govern canadenc a prendre mesures davant l'eventualitat d'un tercer referèndum. Després de recórrer al Tribunal Suprem, màxima instància judicial i constitucional alhora, el Govern d'Ottawa va fer aprovar pel Parlament una anomenada llei de la claredat, en la qual fixava quin serà eventualment el comportament del Govern federal corresponent davant la hipotètica victòria de l'opció sobiranista. Concretament, i seguint el dictamen de

l'alt tribunal, el Govern federal es compromet a negociar l'accés a la sobirania d'una província –no hi ha una menció expressa al cas del Quebec– sempre que la pregunta sotmesa a referèndum sigui clara –que la victòria del sí implicarà la formació d'un estat sobirà del tot desvinculat del Canadà, sense cap mena de, per exemple, associació econòmica–, i, en segon lloc, sempre que la majoria a favor de la sobirania sigui igualment clara. Aquesta segona condició deixa entreveure que el Govern federal difícilment negociaria si el vot sobiranista assolís escassament el 50% més u dels vots. I aquí és on el cas montenegrí torna a fer acte de presència. Així, alguns polítics sobiranistes, fent un exercici de pragmatisme, com en el seu moment feren els montenegrins, accepten que per assolir la sobirania el vot afirmatiu assoleixi una majoria qualificada del 55% o semblant. Per contra, els seus adversaris federalistes –procanadencs– la situen entre el 60 i el 70%, pel cap baix. Tanmateix, molts sobiranistes consideren que de cap de les maneres no s'ha d'acceptar aquesta imposició d'una majoria qualificada diferent del 50% més u, la qual titllen contundentment de clarament antidemocràtica, ja que representa donar més pes als votants unionistes que als votants sobiranistes.

Això no obstant, totes aquestes disquisicions que es troben a cavall entre la ciència política i la filosofia política només tindran sentit plenament si realment es convoca aquest tercer referèndum. Per això, convé que ens fixem en aquesta possibilitat. Cal preguntar-se, doncs, si és possible de convocar-lo. La resposta és que a curt termini és del tot impossible per la senzilla raó que el Partit Liberal del Quebec, que és qui governa actualment, és un partidari aferrissat de la unió federal. Tanmateix, el seu líder i, en conseqüència, primer ministre del Quebec, Jean Charest, re-

El primer ministre del Quebec, Jean Charest, no és partidari de la independència. En qualsevol cas, ara com ara registra un índex de desaprovaçió del 57%.

registra una escandalosa taxa d'insatisfacció del 57%, la qual cosa pot obrir la porta a l'avançament de les eleccions al llarg del 2007, per comptes del 2008, com correspondria.

Si, com assenyalen les enquestes d'intenció de vot, en aquestes eleccions, avançades o no, guanya el Partit Quebequès, partidari de la sobirania –no debades va ser la formació que convocà els dos referèndums anteriors–, assistirem d'aquesta manera a l'inici d'un nou cicle sobiranista que implicaria la celebració de la nova consulta entre el 2008 i el 2010, com a molt tard.

L'elecció referendatària. Val a dir que, dins del moviment sobiranista, tradicionalment caracteritzat per una intensa dialèctica militant interna, hi ha

partidaris de renunciar a la via referendària, seguint, doncs, el camí traçat el 1980 i el 1995, per accedir a la sobirania, i plantegen l'alternativa de l'"elecció referendària". Aquesta estratègia situa la sobirania del Quebec al centre del debat de les properes eleccions quebequeses, de manera que si el PQ obté la majoria en l'Assemblea Nacional, es compromet a declarar unilateralment la sobirania, i a partir d'aquí, si escau, negociar amb el Govern federal, però, al mateix temps, cercar el reconeixement internacional (els Estats Units, França, altres països de Llatinoamèrica i de la Francofonia, etc.).

Aquesta estratègia prescindeix de la convocatòria referendària, si més no de manera prèvia a la declaració de la sobirania. Per legitimar aquesta opció, els seus defensors recorden que el Quebec

mai no ha votat per referèndum la inclusió del seu país al Canadà, i que la reforma constitucional del 1982, que va retallar una part important de l'autonomia política del Quebec, es va aprovar sense la celebració de cap referèndum, ni a escala canadenca ni a escala quebequesa. També afegixen que, en les experiències referendàries anteriors, el bloc unionista-federalista sempre ha jugat brut, fins i tot ha arribat a saltar-se la legislació quebequesa sobre referèndums, en temes com les despeses econòmiques, la immigració o els mitjans de comunicació.

Caldrà, doncs, estar amatents al llarg dels propers mesos a les notícies que ens arribin del Quebec..., i de la resta de nacions sense estat.

Josep Sort